

الله أكبر
الكرن

سازمان آموزش و پرورش استان کرمانشاه

اداره آموزش و پرورش شهرستان کنگاور

عنوان تحقیق

حسابداری و مفاهیم آن

تهیه کننده

فاطمه گودینی - هنر آموز رشته حسابداری

دبیرستان مطهره

سال تحصیلی ۹۳-۹۲

تعریف حسابداری

حسابداری یا به تعبیری زبان تجارت روشهایی است قراردادی که توسط استادان ، کارشناسان و یا انجمنهای حرفه ای حسابداران تدوین گردیده است و به تدریج مورد قبول همگان قرار گرفته است و قابل تصحیح و تغییر می باشد. برای حسابداری تعاریف گوناگونی عنوان شده است که از آن جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد :

- فرآیند تشخیص، اندازه گیری و گزارش اطلاعات اقتصادی که برای استفاده کنندگان اطلاعات مزبور امکان قضاوت و تصمیم گیریهای آگاهانه را فراهم می سازد .
- حسابداری عبارتست از خدمتی که با فراهم کردن اطلاعات مالی مورد نیاز مدیران، پرداخت کنندگان **مالیات**، اداره کنندگان و سایرین جهت تصمیم گیریهای آگاهانه انجام می پذیرد .
- حسابداری عبارتست از فن تفسیر، اندازه گیری و توصیف فعالیتهای اقتصادی . در حسابداری هدف بر این قرار گرفته است که با بنیانگذاری یکسری ضوابط و قراردادها اطلاعات لازم را برای حل مسایل مالی یک موسسه بدست آوریم .

تاریخچه حسابداری

در عصری که جوامع بشری همواره در حال پیشرفت های علمی و صنعتی و اقتصادی می باشند و با توجه به اینکه

نقش فعالیتهای مالی در هر پیشرفت و توسعه ای غیر

چرتکه یکی از قدیمی ترین ابزار حسابداری

قابل انکار می باشد نیاز به توسعه حسابداری روز به روز افزایش می یابد

در قرون وسطی مرسوم بوده است که فرمانروایان مالیاتها را جمع آوری می کردند و آنرا در جهت رفع نیازهای مالی مربوط به توسعه املاک به مصرف می رساندند. در آن زمان یکی از وظایف حسابداران تهیه صورتی از اموال افراد برای خزانه داری فرمانروا به منظور اخذ مالیات

بود. از دیگر وظایف حسابداران آن زمان می توان به تهیه گزارش سفر افرادی که به کار تجارت بین کشورها اشتغال داشتند اشاره کرد. این گزارش در پایان هر سفر تهیه می گردید و هدف از آن تعیین سود و زیان مربوط به آن سفر بود. در قرن سیزدهم و چهاردهم به دلیل رشد عملیات تجارتي تحولاتی در سیستم نگهداری حسابها به وجود آمد.

لوکا پاچیولی (LUCA PACIOLI) یک کشیش ایتالیایی و درواقع یک ریاضیدان بود که توانست با انتشار کتاب ریاضیات لوکا پاچیولی موجب گسترش فن دفترداری دوطرفه در سراسر اروپا گردد. وی در این کتاب که چند فصلش اختصاص به حسابداری داشت توانست مهارت تجزیه و تحلیل گری خود را در جهت توصیف سیستم حسابداری دوطرفه به کار برد. با وجود اینکه در این کتاب هیچ اشاره ای به دوره مالی، چگونگی تهیه صورتهای مالی و نگهداری حسابهای مربوط به دارائیهای ثابت وجود ندارد و نیز تمایزی بین اموال شخصی صاحب موسسه و سازمان تجاری وی نگذاشته است، به دلیل سادگی و داشتن ارزشهای علمی در طی قرون پانزدهم و شانزدهم به اغلب زبانها ترجمه شد و مورد استفاده قرار گرفت.

از زمان به وقوع پیوستن انقلاب صنعتی در انگلستان، نیاز به حسابداری به شکل چشمگیری افزایش یافت. پس از انقلاب صنعتی امریکا هم از آنجا که سرمایه های شخصی زیادی در شرکتها وارد گردید و موجب توسعه هر چه بیشتر آنها شد و در نتیجه باعث به وجود آمدن غولهای صنعتی قرن بیست و یکم شد سیستمهای حسابداری از اهمیت بیشتری برخوردار گردیدند و حسابداری نیز با پیشرفت وضعیت اقتصادی توسعه و تکامل پیدا نمود.

ابزار و مفاهیم پایه حسابداری

- حساب
- دوره مالی
- دفتر روزنامه
- دفتر کل
- دفتر معین

- درآمد
- هزینه
- سرمایه
- دارایی
- بدهی
- سند حسابداری

مراحل حسابداری

فرایند حسابداری دارای چهار مرحله به شرح زیر می باشد:

- ثبت فعالیت‌های مالی
- طبقه بندی اقلام ثبت شده
- خلاصه کردن اقلام در قالب اعداد قابل سنجش به پول
- تفسیر نتایج حاصله از بررسی اقلام خلاصه شده

انواع حسابداری

حسابداری خود به رشته های مجزا و تخصصی تقسیم می شود که این رشته ها عبارتند از :

- حسابداری مالی (عمومی)
- حسابداری دولتی
- حسابداری صنعتی (قیمت تمام شده)
- حسابداری مالیاتی
- حسابداری بودجه ای
- حسابرسی
- حسابداری سیستمها
- حسابداری موسسات غیر انتفاعی
- حسابداری اجتماعی

مفروضات حسابداری

باید دانست که مفاهیم حسابداری مفروضاتی هستند که مبنای صورتهای مالی و سایر اصول حسابداری می باشند و به چهار دسته به شرح زیر طبقه بندی می گردند :

- فرض داشتن شخصیت حقوقی جداگانه
- فرض تداوم فعالیت های مالی
- فرض وجود واحد اندازه گیری
- فرض دوره مالی

اصول حسابداری

اصول حسابداری به شش دسته کلی تقسیم می شوند :

- اصل قیمت تمام شده
- اصل وضع هزینه های همان دوره از درآمد همان دوره
- اصل افشای حقایق
- اصل قابل اعتماد بودن
- اصل قابلیت مقایسه
- اصل ثبات رویه

حسابداری

حسابداری زبان تجارت خوانده می شود. زیرا از طریق تهیه گزارش های مالی، اطلاعات لازم را درباره ی واحدهای اقتصادی در اختیار اشخاص ذینفع و ذیعلاقه قرار می دهد. این اشخاص شامل مدیران، صاحبان سرمایه، اعتبار دهندگان، سازمان های مالی و اقتصادی دولت و از این قبیل هستند. از منظری دیگر از حسابداری با نام سیستم اطلاعاتی حسابداری **Accounting Information System** یاد می شود که برای پردازش اطلاعات مربوط به رویدادهای مالی موثر بر سازمان ها و واحدهای تجاری و گزارش اثرات این گونه رویدادها به تصمیم گیرندگان، طراحی شده است.

طبق «بیانیه اساسی تئوری حسابداری»: حسابداری عبارت است از فرایند شناسایی، اندازه گیری و گزارشگری اطلاعات اقتصادی برای تصمیم گیری های آگاهانه به وسیله استفاده کنندگان آن اطلاعات. بیانیه در تشریح این تعریف آورده است بر اساس دیدگاهی جامع، «اطلاعات حسابداری» را می توان «اطلاعات اقتصادی» تلقی کرد.

اطلاعات مربوط به معاملات روزمره، اساس تهیه گزارش های مالی را تشکیل می دهد. در واحدهای بازرگانی، فعالیت هایی نظیر خرید و فروش کالا، خرید ماشین آلات و پرداخت هزینه های جاری مانند اجاره، حقوق، بهای آب و برق از جمله معاملات روزمره است.

تاریخچه

حسابداری همزاد تمدن بشری است و به اندازه آن قدمت دارد. نخستین مدارک کشف شده حسابداری در جهان، لوحه های سفالین از تمدن سومر در بابل (Babylon) است و قدمت آن به ۳۶۰۰ سال قبل از میلاد بر می گردد و از پرداخت دستمزد تعدادی کارگر حکایت دارد. مدارک و شواهد نشان می دهند در تمدن های مصر، رم و یونان باستان نیز نوعی کنترل های حسابداری برقرار بوده و نوعی حساب جمع و خرج تنظیم می شده است. شخص جمعدار، مأمور دولت یا شخصی که محافظت از پول یا دارایی دیگری به او محول بوده است در فواصل زمانی مقرر حساب خود را به ارباب یا مسئولان دولتی پس می داده است. برای این کار دو فهرست تفضیلی از دریافتها و پرداختها بر حسب پول، وزن یا مقیاس دیگری تهیه می شد و جمع آن دو مساوی بود. فهرست دریافت شامل موجودی ابتدای دوره به علاوه وجوه یا کالای دریافتی طی دوره بود. فهرست پرداخت شامل مبالغ پرداختی، کالای فروخته شده یا به مصرف رسیده در طی دوره به علاوه مانده پول و کالا نزد جمعدار بوده است که باید به ارباب تحویل داده می شد.

بنابراین، حسابداری باستانی تنها جنبه های محدودی از فعالیتهای مالی را در بر می گرفت و با سیستم جامعی که کلیه عملیات مالی حکومت را ثبت و ضبط کند یا به نگهداری حساب معاملات تجاری بپردازد، فاصله بسیاری داشت. این نوع حسابداری تا قرون وسطی دوام یافت. همانند سایر تمدنها در تمدن باستانی ایران نیز حسابداری، گذشته ای مفصل و خواندنی دارد.

پیشینه حسابداری در ایران به نخستین تمدن هایی بر می گردد که در این سرزمین پا گرفت و مدارک حسابداری به دست آمده با ۲۵ قرن قدمت، گواه بر پیشرفت این دانش در ایران باستان

دارد. در ایران عصر هخامنشی، نظام مالی و پولی جامع و منسجمی برقرار بوده و حساب درآمدها و مخارج حکومت به ریز و به دقت، ثبت و ضبط و نگاهداری می شده است. حدود سی هزار لوح از بخشی از کاخ جمشید موسوم به خزانه، محل اسناد مالی کاخ‌های مزبور به دست آمده است که حکایت از وسعت ثبت اطلاعات مالی آن دوران دارد. تاریخ این لوحها حدود ۴۸۰ سال قبل از میلاد است.

یکی از این لوحها که به خط عیلامی است، توسط پروفیسور جرج کامرون، مطالعه و خوانده شده است و کتاب «اصول حسابداری» ترجمه آن را بازگو می کند: برابر سه «کارشا» و شش «شکل» نقره به وسیله «شاکا» (مدیر صندوق) به کارگرانی که درهای آهنی «پارسه» (تخت جمشید) را می سازند و «بردکاما» مسئول کار ایشان است، پرداخت شد. معادل این مبلغ به طور مقرر به قرار هر سه «شکل» نقره یک گوسفند احتساب گردید. مدت کار ایشان از ماه آدوکنئیش تا ماه ویخن (ماه اول تا دوازدهم) سال ششم (سلطنت خشایار شاه) بوده و دو نفر هرکدام ماهی یک شکل و نیم نقره (دستمزد) دریافت می کردند.

حسابداری دانشگاهی با بیش از پانصد سال سابقه توسط فردی ایتالیایی به نام **لوکا پاچیولی** (۱۴۹۵ میلادی) بنا نهاده شده است. پاچیولی تحصیلات خود را در ونیز گذراند و در دهه ۱۴۷۰ راهب صومعه‌ای شد که از **فرقه فرانسیسکن** بود. تا سال ۱۴۹۷ معلم خصوصی ریاضیات بود تا اینکه در آن سال دعوت نامه‌ای از لودویکو اسفرتسا دریافت نمود تا در **میلان** مشغول به کار شود. او در آنجا با **لئوناردو داوینچی** آشنا گردید و به او ریاضیات آموزش داد. در ۱۴۹۹، پاچیولی و لئوناردو مجبور شدند تا از میلان فرار کنند زیرا **لوئی دوازدهم** پادشاه فرانسه شهر را به تصرف خود در آورده و حامیان آنها را از آنجا بیرون کرد. بعد از آن، پاچیولی و لئوناردو اکثر اوقات با هم سفر می کردند. در سال ۱۵۱۷ به محض برگشت به میهن، پاچیولی به علت سالخوردگی فوت کرد.

پاچیولی چندین کتاب در زمینه ریاضیات منتشر کرد که شامل اثر زیر می باشد:

Summa de Arithmetica, Geometrica, Proportioni et Proportionalita
۱۴۹۴

به معنی «مجموعه ای از جبر، هندسه، نسبت و تناسب». این کتاب شامل موضوعاتی از جمله حساب و جبر و استفاده آنها در تجارت، دفترداری، پول و مبادله است. وی در این اثر به تلفیق

دانش ریاضی زمان خود پرداخت. همچنین برای اولین بار شرحی در مورد روش نگهداری حساب‌ها و دفاتر که تجار ونیزی در طول دوران **رنسانس** به کار می‌بردند، ارائه داد. این روش بعدها به روش حسابداری دوطرفه مشهور شد. اگر چه پاچیولی این سیستم را تدوین کرد و نه اختراع، ولی به‌عنوان «پدر علم حسابداری» مورد توجه واقع شد. سیستمی که او به تدوین و معرفی آن پرداخت شامل اغلب چرخه‌های حسابداری بود که ما امروز آنها را می‌شناسیم. او استفاده از **دفاتر روزنامه** و **دفتر کل** را شرح داد، و تذکر داد که یک فرد نباید به رختخواب برود مگر اینکه بدهی با بستانکاری برابر باشد! دفتر کل او حسابهایی برای موجودی (که شامل وجوه دریافتی و موجودی کالا بود)، تعهد بانکی، سرمایه، درآمد، و مخارج داشت - انواع حساب که در بیلان کار و صورتحساب درآمد یک سازمان به ترتیب گزارش می‌شود. او ثبت نهایی آخر سال را نشان داد و پیشنهاد کرد که یک تراز آزمایشی برای تأیید دفتر کل متعادل بکار گرفته شود. همچنین، رساله او دامنه وسیعی از موضوعات مرتبط را، از اخلاقیات حسابداری گرفته تا حسابداری هزینه، شامل می‌شود.

از مهم‌ترین تغییرات حسابداری در طول پانصد سال گذشته تغییر ماهیت نظری آن است. حسابداری دانشگاهی در چهار صد سال اول عمر خود عمدتاً رویکردی تجویزی داشته‌است. یعنی اندیشمندان حسابداری تنها بر اساس قیاس مبتنی بر فرضیات مبنا، روشهای حسابداری خاصی را به حسابداران تجویز می‌کردند. برای مثال نحوه‌ی تهیه ترازنامه یا صورت سود و زیان و یا نحوه‌ی ارزیابی موجودیها را بر اساس استدلال منطقی، تعیین و تجویز می‌کردند.

امروزه از این روشهای تجویزی با نام تئوریهای تجویزی یاد می‌شود. اما از اوایل سده بیستم، مباحث نظری و فلسفی جدی در خصوص تعلق حسابداری به یکی از حوزه‌های معرفت بشری رواج یافت. در اواسط سده بیستم و با تسلط مکتب **اثبات گرایی** (پازیتیویسم) بر فضای دانشگاهی، نظریه‌های حسابداری اثبات‌گرایانه به ظهور رسید. ضعف‌های بنیادین نظریه‌های اثبات‌گرایانه در ظرف کمتر از ربع قرن آشکار شد و حسابداری به تبع سایر رشته‌های علمی وارد دنیای جدید **جستارهای** فلسفی و نظری شد. طرح حسابداری انتقادی یا امثال آن نشانه این تحول نظری در حسابداری است.

مراحل

به طوری که از تعریف فن حسابداری بر می آید این فن دارای ۴ مرحله می باشد:

۱. ثبت فعالیت‌های مالی
۲. طبقه بندی اقلام ثبت شده
۳. تلخیص اقلام
۴. تفسیر نتایج حاصله از بررسی اقلام خلاصه شده

مفاهیم اصلی حسابداری

مفاهیمی مثل بدهکار، بستانکار، تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی، دفتر کل، معین، تفضیلی و دفتر روزنامه از مفاهیم پایه‌ای حسابداری است.

معادله اساسی حسابداری

در حسابداری دو طرفه طبق فرض تفکیک شخصیت، واحد تجاری (مثلا شرکت)، شخصیتی مستقل از صاحبان حقیقی و حقوقی خود دارد. به این شخصیت مستقل، شخصیت حسابداری اطلاق میشود. طبق این فرض، تنها رویدادها و مبادلات مالی موثر بر واحد تجاری در حسابداری مورد توجه و پردازش قرار می گیرد. وضعیت مالی این شخصیت بر معادله اساسی حسابداری زیر استوار است:

$$\text{دارایی‌ها} = \text{بدهی‌ها} + \text{سرمایه}$$

این معادله که به معادله ترازنامه هم مشهور است، حاکی از آن است که دارایی‌های واحد تجاری برابر است با مجموع تعهدات آن به اشخاص ثالث و حقوق صاحبان آن.

مثال:

سه کشاورز تصمیم می‌گیرند تا در زراعت یک زمین کشاورزی با هم شریک شوند. نفر اول ۱۰۰۰۰۰ ریال، نفر دوم ۵۰۰۰۰ ریال و نفر سوم ۲۰۰۰۰ ریال روی این فعالیت سرمایه گذاری می‌کنند. همچنین در مجموع ۱۵۰۰۰۰ ریال وام بانکی دریافت می‌کنند. برای شروع زراعت یک

تراکتور به قیمت ۱۶۰۰۰۰ ریال و ۲۰۰ کیلو کود به مبلغ ۱۲۰۰۰۰ ریال خریداری نموده و باقی پول خود را در بانک می‌گذارند. پس داریم:

$$\begin{aligned} \text{دارایی} &= ۱۶۰۰۰۰ \text{ ریال (تراکتور)} + ۱۲۰۰۰۰ \text{ ریال (کود)} + ۴۰۰۰۰ \text{ ریال (وجه نقد)} = ۳۲۰۰۰۰ \text{ ریال} \\ \text{بدهی} &= ۱۵۰۰۰۰ \text{ ریال (وام بانکی)} \\ \text{سرمایه} &= ۱۰۰۰۰۰ \text{ ریال (آورده نقدی نفر اول)} + ۵۰۰۰۰ \text{ ریال (آورده نقدی نفر دوم)} + ۲۰۰۰۰ \text{ ریال (آورده نقدی نفر سوم)} = ۱۷۰۰۰۰ \text{ ریال} \end{aligned}$$

در نتیجه خواهیم داشت:

$$۱۷۰۰۰۰ + ۱۵۰۰۰۰ = ۳۲۰۰۰۰$$

تعریف دارایی

دارایی (Asset) در واقع به اموال یا منابع اقتصادی متعلق به یک واحد تجاری اطلاق می‌شود. در حسابداری برای این که یک قلم بتواند دارایی محسوب شود باید: (الف) منبع اقتصادی باشد یعنی برای واحد تجاری منافع آتی داشته باشد، (ب) در تسلط مالکانه واحد تجاری باشد و (ج) قابل تقویم به پول باشد.

مفهوم تسلط مالکانه عیناً مطابق با مفهوم مالکیت قانونی نیست. هنگامی که یک واحد تجاری اتومبیلی را به اقساط خریداری کند، ممکن است مالکیت قانونی اتومبیل تا قبل از پرداخت آخرین قسط به خریدار منتقل نشود. با این حال چون این اتومبیل به تصرف و کنترل کامل خریدار در می‌آید و او نسبت به آن تسلط و انتفاع مالکانه پیدا می‌کند، از نظر حسابداری جزو دارایی واحد تجاری محسوب می‌شود.

دارایی‌ها می‌تواند عینی و مشهود باشد مثل زمین، ساختمان، موجودی نقدی و موجودی کالا، یا به صورت حقوق مالی و امتیازات غیر قابل رویت، مثل سرقفلی و مطالبات از اشخاص. دارایی‌ها از نظر ارائه در ترازنامه به گروه‌های متمایزی تقسیم می‌شوند. دو گروه که مورد استفاده بیشتری دارند عبارتند از دارایی‌های جاری و دارایی‌های ثابت. دارایی یکی از عناصر اصلی معادله حسابداری و نشان‌دهنده وضعیت مالی واحد انتفاعی است.

تعریف بدهی

بدهی عبارت از تعهد انتقال منافع اقتصادی توسط واحد تجاری ناشی از معاملات یا سایر رویدادهای گذشته است.

تعریف سرمایه

سرمایه عبارت از باقیمانده‌ای است که از کسر جمع بدهی‌های واحد تجاری از جمع دارایی‌های آن حاصل می‌شود.

سرمایه، بدهی موجودیت اقتصادی به صاحبان آن است.

تئوری حسابداری

علم حسابداری امروزه دارای یک چارچوب نظری است که شامل موارد زیر می‌باشد:

۱. اهداف گزارشگری مالی
۲. خصوصیات کیفی اطلاعات مفید
۳. مفروضات و اصول حسابداری
۴. اجزای گزارش مالی شامل چگونگی نمایش و طبقه بندی اطلاعات
۵. اصول و روش‌های محاسبه اطلاعات مالی

اهداف گزارشگری مالی

گزارش‌های مالی به دو دسته «عمومی» و «با هدف خاص» تقسیم می‌شوند. هدف از گزارش‌های عمومی بیان وضعیت اقتصادی شرکت و سود آوری آن است. مخاطب گزارش‌های عمومی، سهامداران، سرمایه گذاران بالقوه، اعتباردهندگان، سازمانهای آماری اعم از دولتی و غیر دولتی، ارگانهایی که با واحد اقتصادی مورد گزارش از نظر فعالیت تجاری رابطه طولی یا عرضی دارند و... می‌باشد.

امروزه (سال ۱۳۹۱ شمسی) این اطلاعات در قالب چهار صورت مالی اساسی (ترازنامه، صورت سود و زیان، صورت سود و زیان جامع و صورت جریان وجوه نقد)، یادداشتهای توضیحی همراه، گزارش حسابرس مبنی بر استاندارد بودن و صحت اطلاعات این گزارشها و همچنین

گزارش عملکرد مدیریت به همراه گزارش بازرس قانونی است. گزارشهای عمومی باید بتوانند اطلاعاتی در اختیار استفاده کنندگان قرار دهند که آنها را در گرفتن تصمیم درست یاری کند و باعث گمراهی و تعبیر غلط نشود. چرا که تنها زمانی منابع مالی به صورت بهینه تخصیص می‌یابند که تخصیص دهندگان اطلاعاتی مربوط و قابل اتکا جهت تصمیم‌گیری در اختیار داشته باشند.

همچنین گزارشات مالی عمومی در ارزیابی نقش مباشرتی مدیریت (Stewardship) نیز مفید است به این مفهوم که آیا مدیریت واحد اقتصادی از منابعی که در اختیار داشته به بهترین نحو استفاده کرده‌است یا خیر.

گزارش‌های با هدف خاص جهت بررسی موارد خاص و برای مصارف خاص تهیه می‌شوند. عمده این گزارشها عبارتند از گزارشهایی که برای مدیران شرکت تهیه می‌شوند که ممکن است روی فعالیت خاص واحد اقتصادی تمرکز داشته و بسیار تفصیلی باشد و یا گزارشی که در تعقیب پرونده‌های قضایی توسط بازرسان دادگستری تهیه می‌شود و یا اظهارنامه مالیاتی که استفاده کننده آن سازمان امور مالیاتی است.

مفروضات حسابداری

این مفروضات روش طبقه بندی و گزارش دهی مالی را روشن می‌سازند و شامل موارد زیر هستند:

فرض تفکیک موجودیت اقتصادی

فعالیت‌های اقتصادی و تجاری که در قالب یک مشارکت انجام می‌شود از فعالیت اقتصادی مشارکت کنندگان جدا در نظر گرفته می‌شود و این مشارکت به عنوان یک موجودیت اقتصادی مستقل در نظر گرفته می‌شود.

فرض دوره مالی

در جهت امکان پذیر ساختن تهیه گزارشات مالی، عملکرد پیوسته یک موجودیت اقتصادی به دوره‌های زمانی مساوی تقسیم می‌شود تا قابلیت مقایسه گزارش‌ها فراهم آید.

فرض تداوم فعالیت

برای انتخاب روش محاسبات و تهیه گزارش فرض بر این است که موجودیت اقتصادی جاودانه است و فعالیت‌های آن تا آینده‌ای دور ادامه خواهد داشت مگر اینکه شواهد محکمی خلاف این فرض وجود داشته باشد.

فرض واحد پول

در حسابداری پول واحد کمی کلیه رویدادهای مالی است. در نتیجه تمام مقادیر از مرحله ثبت باید به واحد پولی تبدیل شود که معمولاً ارز رایج کشور می‌باشد (در ایران ریال).

حسابداری در ایران

حسابداری در ایران در حوزه نظری تحت تأثیر جریان‌ات **پازیتویسم** رشد کمی زیادی کرده است و پایه گذاری تحصیلات تکمیلی با این نگاه به حسابداری صورت گرفته و توسعه یافته است. با این وصف تعریفی از حسابداری در ایران غالب است که مضمون و محتوای آن صرف نظر از چینش یا تفاوت ظاهری الفاظ آن برای همه دانش آموختگان حسابداری ایران شناخته شده است.

معرفی رشته حسابداری و کاربرد و شاخه های آن

حسابداری یک سیستم است که در آن فرآیند جمع‌آوری، طبقه‌بندی، ثبت، خلاصه کردن اطلاعات و تهیه گزارشهای مالی و صورتهای حسابداری در شکل‌ها و مدل‌های خاص انجام می‌گیرد. تا افراد ذی‌نفع درون سازمانی مثل مدیران سازمان و یا برون‌سازمانی مثل بانک‌ها، مجمع عمومی سازمان مورد نظر و یا مقامات مالیاتی بتوانند از این اطلاعات استفاده کنند.

به همین دلیل فردی که تحصیلات دانشگاهی ندارد، بیشتر دفتردار است تا حسابدار. چرا که گزارشهای این دسته از افراد مطابق استاندارد نیست و پردازش کافی نمی‌شود و بیشتر تراز

حسابها می‌باشد. برای مثال یک حسابدار تجربی نمی‌تواند براحتهی بین دارایی کوتاه مدت و بلند مدت تفاوت قائل شود و یا نمی‌داند که چگونه باید معاملات ارزی را در دفاتر ثبت کرد.

- حسابداری به عنوان یک نظام پردازش اطلاعات، داده‌های خام مالی را دریافت نموده، آنها را به نظم در می‌آورد.

- محصول نهایی نظام حسابداری گزارش‌ها و صورت‌های مالی است که مبنای تصمیم‌گیری اشخاص ذی‌نفع (مدیران، سرمایه‌گذاران، دولت و ...) قرار می‌گیرد.

ماهیت

یک حسابدار متخصص، در آینده می‌تواند مدیر مالی یک سازمان یا شرکت گردد یعنی می‌تواند به مدیریت یک شرکت ایده بدهد که منابع موجودش را در چه راه‌هایی سرمایه‌گذاری نماید تا استفاده بهینه کند و یا اگر شرکت به منابع مالی جدید نیاز داشت یک مدیر مالی بر اساس دانش آکادمیک خود می‌تواند بگوید که از چه طریقی باید تامین مالی کرد. و مجموع این فعالیت‌ها خارج از توانایی یک حسابدار تجربی است.

«حسابداری یک سیستم اطلاعاتی است که با فراهم کردن اطلاعات لازم کمک می‌کند تا سرمایه‌گذارها، اعتبار دهندگان، مدیران و دولت نسبت به مسائل اقتصادی بهتر بتوانند، تصمیم بگیرند. برای مثال اگر شخصی بخواهد در یک شرکتی سرمایه‌گذاری کند، تمایل دارد که وضعیت مالی آن شرکت و یا نتایج عملیات آن شرکت را در طی سال‌های قبل بداند. موضوعاتی که به صورت گزارش‌های مالی توسط حسابداران تهیه می‌شود.

«حسابداری به منظور جوابگویی به نیازهای انسان به وجود آمده است. به همین دلیل با گذشت زمان و به موازات گسترش فعالیت‌های اقتصادی و افزایش پیچیدگی آن، هدفها و روشهای حسابداری برای جوابگویی به نیازهای اطلاعاتی، توسعه یافته است. چرا که اشخاص، شرکت‌ها و دولت برای تصمیم‌گیری در مورد توزیع مناسب منابع مالی نیاز به اطلاعاتی قابل اتکا دارند که این اطلاعات را به یاری حسابداری می‌توان به دست آورد.

از سوی دیگر انجام سرمایه‌گذاری یکی از مواد ضروری و اساسی در فرآیند رشد و توسعه اقتصادی کشور است و سرمایه‌گذاران نیز از بعد عرضه سرمایه، تا حد امکان سعی دارند منابع مالی خود را به سویی سوق دهند که کمترین ریسک و بیشترین بازده را داشته باشد. یعنی به دنبال برآورد ریسک سرمایه‌گذاری‌ها خواهند بود. این در حالی است که یکی از مبانی اساسی برای محاسبه ریسک بازار شرکت‌ها، استفاده از اطلاعات تولید شده توسط سیستم حسابداری است.

رشته حسابداری از جمله رشته‌هایی است که از داوطلبان هر سه گروه آزمایشی ریاضی و فنی، علوم تجربی و علوم انسانی دانشجو می‌پذیرد.

آینده شغلی، بازار کار، درآمد:

به نظر می‌رسد فارغ‌التحصیلان دوره‌های تحصیلات تکمیلی این رشته، آمادگی و پختگی بیشتری برای حضور در بازار کار دارند.

نتیجه یکی از تحقیقات دانشگاه «کلمبیا» مبنی بر این بود که از دهه ۷۰ به بعد همه شرکت‌های موفق، شرکتهایی بوده‌اند که مدیر آنها تحصیلات مالی داشته است. چون از این دهه

به بعد اطلاعات نقش مهمی پیدا کرده است و مهمترین اطلاعات نیز، اطلاعات مالی است که تاثیر بسیاری در تصمیم‌گیری روسای شرکت‌ها دارد.

«فرصت‌های شغلی یک حسابدار بسیار گسترده است و از پایین‌ترین سطح تا بالاترین سطح را در بر می‌گیرد. و با وجود این که در دانشگاه‌های مختلف کشور اعم از دولتی، غیرانتفاعی و آزاد، دانشجویان بسیاری در رشته حسابداری تدریس می‌کنند اما تعداد فارغ‌التحصیلان بیکار این رشته از بیشتر رشته‌ها کمتر است. چون از یک موسسه کوچک گرفته تا بزرگترین کارخانه‌های کشور حداقل برای تهیه اظهارنامه مالیاتی به حسابدار نیازمند هستند.

همچنین دانش حسابداری در بخش مالیات کاربرد وسیعی دارد. چون محاسبه سود به یاری حسابداری امکان‌پذیر است و تعیین مقدار سود نیز مبنای محاسبه مالیات شرکتها اعم از دولتی و خصوصی می‌باشد.

فارغ‌التحصیلان این رشته پس از اتمام تحصیل می‌توانند در سطوح مختلف و شاخه‌های متفاوت عهده‌دار انجام امور مالی گردند که شرح آن چنین است:

الف) حسابداری

فارغ‌التحصیلان می‌توانند در کلیه موسسات و واحدهای تجاری، اعم از دولتی یا خصوصی به عنوان حسابدار در شاخه‌های زیر مشغول کار شوند:

– حسابداری مالی: در کلیه شرکتها و موسسات تجاری و غیرانتفاعی.

– حسابداری صنعتی: در کلیه واحدهای صنعتی و شرکتهای تولیدی.

-حسابداری دولتی : در کلیه سازمانها و ادارات دولتی به عنوان حسابدار یا عامل ذیحساب.

-حسابداری مالیاتی : در ادارات دارایی.

-حسابداری بیمه : در موسسات بیمه .

-حسابداری بانکها : در شعبه‌ها و سرپرستی بانکها .

حسابداران پس از مدتی اشتغال به کار حسابداری می‌توانند در سمت مدیریت مالی واحدهای تجاری ، ایفای نقش نمایند.

ب (حسابرسی

فارغ‌التحصیلان رشته حسابداری قادرند با توجه به شاخه‌های حسابداری در بند الف در حرفه حسابرسی شاغل شوند. شاغلان حرفه حسابرسی در یک تقسیم‌بندی کلی به دو گروه اصلی تفکیک می‌شوند :

حسابرسان داخلی: این گروه از حسابرسان ، کارمند واحد مورد رسیدگی هستند، و در واقع رابط میان هیات مدیره و شرکت بوده و گزارش رسیدگی خود را به طور هفتگی ، ماهانه یا سالانه به مدیرعامل و هیات مدیره ارائه می‌دهند . این گروه از حسابرسان عملیات داخل واحد تجاری را رسیدگی می‌کنند.

حسابرسان مستقل: این گروه از حسابرسان، افرادی هستند که در موسسات حسابرسی مشغول کار هستند و بر اساس قرارداد میان شرکتها یا سازمانها با این موسسات، عملیات حسابداری و مالی واحد تجاری را بر اساس اصول و موازین حسابداری مورد رسیدگی قرار می‌دهند و گزارش

خود را به مجمع عمومی صاحبان سهام ارائه می‌کنند. در واقع حسابرسان مستقل رابط میان صاحبان شرکت و هیات مدیره شرکت می‌باشند.

در حال حاضر در ایران، سازمان حسابرسی به عنوان یک سازمان دولتی، بزرگترین موسسه حسابرسی است و در کنار آن سایر موسسات حسابرسی دولتی و خصوصی مشغول فعالیت می‌باشند.

توانایی‌های مورد نیاز و قابل توصیه:

داشتن شم ریاضی در رشته حسابداری از اهمیت بسیاری برخوردار است. به همین دلیل دانش‌آموزان رشته ریاضی در این رشته موفقتر هستند. البته این بدان معنا نیست که دانش‌آموزان رشته علوم انسانی قادر به ادامه تحصیل در رشته حسابداری نیستند بلکه باید تلاش کنند تا از دانش ریاضی خوب و یا حداقل متوسطی برخوردار باشند.

همچنین یک حسابدار باید بتواند بخوبی گزارش کارهای خود را ارائه دهد. بنابراین باید در ادبیات فارسی مسلط بوده و نگارش خوبی داشته باشد. این ویژگی بخصوص در سطوح بالاتر این رشته یعنی حسابرسی و مدیریت مالی اهمیت بسیاری دارد. در آزمون هر سه گروه آزمایشی درس ریاضی به عنوان مهمترین درس این رشته ضریب ۴ دارد.

دانشجوی حسابداری باید صادق و رازدار باشد چون در آینده تمام اسناد و مدارک یک سازمان را در اختیار دارد و اگر فرد رازدار و در کل با اخلاقی نباشد لطمات زیادی به آن شرکت و در نهایت به جامعه وارد می‌آورد.

این مساله بخصوص در حسابرسی اهمیت بیشتری دارد زیرا اگر یک حسابرس که وظیفه بررسی گزارشات مالی یک سازمان و تایید صحت و سقم آن را بر عهده دارد، درستکار نبوده و یا شهادت ابراز مشکلات را نداشته باشد، می‌تواند به نابسامانی‌های اداری و مالی یک جامعه دامن بزند. و بالاخره یک حسابدار برای موفقیت در این دنیای پر از رقابت و تغییر و تحول باید خلاق، مبتکر، صبور و منضبط باشد.

علاقه به امور مالی و تجزیه و تحلیل‌های آن، عامل موفقیت دانشجوی حسابداری است.

وضعیت ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر:

تا مقطع دکترا امکان ادامه تحصیل وجود دارد.

نظر یک فارغ‌التحصیل مشغول به کار در این رشته :

دانشجوی این رشته باید تحمل ساعتها کار در پشت یک میز و صندلی و سرو کار داشتن با اعداد و ارقام را داشته باشد. همچنین باید دقیق و منظم باشد تا در جمع‌بندی اعداد و ارقام دچار مشکل نگردد.»

وضعیت نیاز کشور به این رشته در حال حاضر

آموزش حسابداران و شرکت موثر آنها در فراهم‌آوری اطلاعات مالی دقیق و قابل اعتماد، و تجزیه و تحلیل این اطلاعات برای توسعه پایدار در کشور در حال توسعه‌ای مانند ایران اهمیت فراوانی دارد. چرا که وجود اطلاعات دقیق، اعتماد برانگیز، بموقع و مربوط به فعالیت‌های اقتصادی، نه تنها لازم بلکه حیاتی است. علاوه بر این اطلاعات مالی حاصل از فعالیت‌های

اقتصادی که بوسیله نظام‌های حسابداری گزارش می‌شود، می‌تواند از انحراف مسیر پیش‌بینی شده، اتلاف منابع اقتصادی و اخلاف در برنامه‌های توسعه اقتصادی جلوگیری کند.

منابع

- علی مدد، مصطفی و نظام الدین ملک آرایبی، ۱۳۸۶، اصول حسابداری، جلد اول، تهران: انتشارات سازمان حسابرسی، چاپ بیست و پنجم، ص. ۱۷.
- عالی‌ور عزیز، ۱۳۷۷، صورتهای مالی اساسی، تهران: انتشارات سازمان حسابرسی، چاپ ششم، ص. ۱.
- سجادی، سیدجعفر. «فصل اول». اصول حسابداری صنعتی. ویرایش ویراست دوم. تهران: انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۸۶.
- سید باقر جلالی چیمه، حسابداری میانه ۱، انتشارات کتابخانه فروردین، چاپ دهم ۱۳۸۲
- نوروش، دکتر ایرج - مهرانی، دکتر ساسان - کرمی، دکتر غلامرضا - مرادی، محمد. «فصل ۱». مروری جامع بر حسابداری مالی. ویرایش ویراست دوم. تهران: نگاه دانش، ۱۳۸۹.